

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«Հանրակրթության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու անհրաժեշտության վերաբերյալ

«Հանրակրթության մասին» օրենքում լրացումներ կատարելու անհրաժեշտությունը պայմանավորված է միջնակարգ կրթության ուսումնական հաստատությունների ուսուցչական կազմում նոր մասնագետներ ընդգրկելու ընթացակարգը բարելավելու հրատապությամբ, քանի որ գործող օրենքով սահմանված պայմանները բավականաչափ ձկուն չեն՝ ուսուցչի թափուր տեղը կամ ուսուցչական անձնակազմը համալրելու համար:

Պաշտոնական վիճակագրության համաձայն, 2019/2020 թ. ուսումնական տարում հանրակրթական դպրոցներում աշխատող ուսուցիչների քանակը 31 018-ն է: Նրանցից 28 768 ուսուցիչ ունի բարձրագույն կրթություն, 362-ը՝ թերի բարձրագույն, 1 774-ը՝ միջին մասնագիտական, 114-ը՝ միջնակարգ: Մանկավարժական կրթություն ունեն 23 300-ը: Ուսուցիչների 58.6 %-ը տարիքով 45-ից բարձր են, ընդ որում՝ 60 տարեկանից բարձր ուսուցիչների տոկոսը 22.7% է կազմում:¹

Համաձայն ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության տվյալների, 2020 թվականի դեկտեմբերի 30-ի դրությամբ հանրապետության 9 մարզերի 101 դպրոցներում կան առարկաներ, որոնք չեն դասավանդվում ուսուցիչների բացակայության պատճառով: Չդասավանդվող առարկաների թիվը 18 է, իսկ նախնական հաշվարկներով առկա է շուրջ 695 ուսուցչի կարիք:

N	Առարկա	Բացակայող ուսուցիչների թիվ
1	Մայրենի	1
2	Հայոց լեզու և գրականություն	15
3	Պատմություն	11
4	Հայ եկեղեցու պատմություն	79
5	Մաթեմատիկա	5
6	Քիմիա	49
7	Ֆիզիկա	35
8	Կենսաբանություն	36
9	Աշխարհագրություն	36

¹ Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե (2020), Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական վիճակը 2020 թ. հունվար-մարտին, Սոցիալ-ժողովրդագրական հատված, էջ. 215-218, հասանելի է՝ https://www.armstat.am/file/article/sv_03_20a_5130.pdf հղումով:

10	Ինֆորմատիկա	72
11	Ռուսաց լեզու	7
12	Օտար լեզու	15
13	Շախմատ	61
14	Ֆիզկուլտուրա	20
15	ՆԶՊ	22
16	Տեխնոլոգիա	65
17	Կերպարվեստ	86
18	Երգ, պար, երաժշտություն	80
	Ընդամենը	695

Իրավիճակը հատկապես խնդրահարույց է բնագիտական առարկաների մասով, որտեղ օրինակ 2019-2020 թ. ուսումնական տարում հանրապետության 32 դպրոցներում ֆիզիկա առարկա չի դասավանդվել, նույնքան դպրոցներում էլ՝ քիմիա, երեք դպրոցում չի դասավանդվել մաթեմատիկա առարկան: Մտահոգիչ է նաև այս ուղղություններով մանկավարժական բուհերի ընդունելությունը, որը ցույց է տալիս, թե հեռանկարում խնդիրները ինչպես կարող են խորանալ: Օրինակ, 2020-2021 թ. ուսումնական տարում ոչ մի դիմորդ չի ընտրել ֆիզիկա մասնագիտությունը մանկավարժական մասնագիտացում ունեցող բուհերից որևէ մեկում:

Ուսուցիչների բացակայությամբ պայմանավորված առարկաների դասավանդման անհնարինության արդյունքում խախտվում է երեխաների կրթության իրավունքը:

Վերևում նշված վիճակագրական տվյալները նաև ցույց են տալիս, որ ոլորտը մարդկային ռեսուրսների երիտասարդացման կարիքն ունի:

Առաջարկություններ

Ելնելով վերոգրյալից հարկավոր է մշակել միջնակարգ կրթության ուսումնական հաստատություններում ուսուցիչ աշխատելու իրավունք տալու և թափուր տեղը համալրելու ընթացակարգերի ավելի արդյունավետ տարբերակները: Այսպիսով առաջարկվում է օրենքի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ՝ «1.1. Առնվազն 2 անգամ հայտարարված մրցույթի արդյունքներով ուսուցչի թափուր տեղը սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված պահանջներին բավարարող անձի կողմից չհամալրվելու դեպքում, ուսուցչի տվյալ թափուր տեղի համար կարող է դիմել նաև տվյալ առարկայի մասնագիտական ոլորտում բարձրագույն կրթություն և կրթության պետական կառավարման լիազորված մարմնի կողմից երաշխավորված կազմակերպության (կազմակերպությունների), այդ թվում՝ բարձրագույն ուսումնական

հաստատության առաջարկած համապատասխան կրթական ծրագրին մասնակցության միջոցով մանկավարժության առնվազն երեսուն կրեդիտ ունեցող անձը:»:

Վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ներքոնշյալ տարբերակի ներդրումը նպատակահարմար է, որպես ուսուցչական կադրերի համալրման և մասնագետների ընտրության այլընտրանքային տարբերակ և որակյալ մրցակցություն ունենալու հնարավորություն:

Ակնկալվող արդյունքը

- Ուսուցչական կադրերի համալրման և մասնագետներ ունենալու այլընտրանքային տարբերակի առկայությունը՝ որակյալ մրցակցության տեսանկյունից:
- Միջնակարգ կրթության ուսումնական հաստատություններում աշխատելու համար պահանջվող ընթացակարգի պարզեցումը, այն ավելի ձկուն դարձնելու նպատակով:
- Դպրոցում ուսուցանելու մոտիվացիայի խթանումը:
- Մանկավարժական մարդկային ռեսուրսների երիտասարդացումը:
- Երեխաների կրթության իրավունքի ապահովումը:
- Կրթության որակի բարելավումը: